

**Consorci de Salut i
Social de Catalunya**

Escletxes jurídiques de la LORE i vulneració de drets

FUNDACIÓ
**VÍCTOR
GRÍFOLS
i LUCAS**

**Núria Terribas i Sala –
Directora**

**Càtedra
de Bioètica**
UVIC·UCC
FUNDACIÓ GRÍFOLS

Despenalització de l'eutanàsia

I. DISPOSICIONES GENERALES

JEFATURA DEL ESTADO

4628 Ley Orgánica 3/2021, de 24 de marzo, de regulación de la eutanasia.

Llei Orgànica de Regulació de l'Eutanàsia

- ☛ **Dret personalíssim del ciutadà**
- ☛ **Prestació pública del sistema de salut**
- ☛ **1r. país que regula un procediment de control "ex ante" (CGA), pretesament més garantista, però ahora més burocràtic ☛ deure ètic de fer el procés el menys feixuc possible**

REQUISITS per demanar l'eutanàsia:

- **Ser major d'edat i plena capacitat**
☛ sense plena capacitat serà vàlida la **petició en DVA**
- **Tenir la nacionalitat espanyola, residència o empadronament superior a 12 mesos**
☛ evitar el "turisme eutanàsic"
- **Patir una malaltia greu incurable i en fase de final de vida o un patiment greu, crònic i impossibilitant (veure definicions art. 3)**
- **Sol.licitud reiterada i amb la informació suficient sobre alternatives i possibilitats d'actuació**

PAS 1 "Sol.licitud": per escrit al metge responsable, deliberant situació, i reiterada, després de 15 dies, amb adequada informació verbal i escrita. Pot denegar ➡ possible recurs a la CGAC

Possible petició en DVA !! (no cal 2a. sol.licitud)

PAS 2 "Verificació metge consultor": ha de donar l'OK al compliment dels requisits. Pot denegar ➡ possible recurs a la CGAC

PAS 3 "Verificació per la CGAC": informe dupla
Pot denegar ➡ possible recurs judicial

PAS 4 "Aplicació de l'eutanàsia o suïcidi assistit": centre públic / privat / domicili

Tot el procés pot durar uns 45 dies... anant bé!!

COMISSIÓ DE GARANTIA I AVALUACIÓ

- **D'àmbit autonòmic** ➡ cada CCAA té la seva, amb un **Reglament intern de funcionament i composició multidisciplinar**
- **Resol les peticions d'eutanàsia (informe Dupla metge/jurista) i les decisions de conflicte o desacord**
- **Informe anual** de cada Comissió per retre comptes sobre l'aplicació de la llei (nombre de casos, autoritzats i/o denegats, dificultats, etc).

La Comissió a Catalunya està constituïda i treballant des de finals de Juny de 2021, mitjançant **l'oficina PRAM i un aplicatiu específic** per a canalitzar les peticions, informe dels metges que intervenen, informe final CGAC, etc.

Nou entrebanc... la injerència judicial

Impugnació via judicial de les resolucions favorables de la CGAC, a instància de “tercers” (familiars...) ➡ la LORE només preveu la reclamació via judicial de l’interessat contra la denegació.

➡ A Catalunya, 2 casos aturats –un d’ells ja en la recta final-, pretesament per dubtes sobre la “capacitat de fet” del pacient, allargant any i mig tot el procediment.. Per ara !!

- ❑ **Qüestionament sobre la figura del “tercer legitimat” per impugnar una PRAM...**
- ❑ **Deslegitimació de la feina dels professionals que han avaluat el cas i de la CGAC que els ha verificat i donat el vistiplau.**
- ❑ **Menysteniment del dret de la persona i del seu patiment i victimització allargant l’agonia.**

ESCLETXES DE LA LORE...

- **Impugnació de les resolucions de la CGAC**
- **Concepte d'interés legítim i "tercer legitimat"**
- **Qüestionament de la "capacitat de fet" del sol.licitant**
 - ☛ **la problemàtica de la Salut Mental i les mesures de suport a la capacitat**
- **Possibles solucions a la "impugnació"**

Impugnació resolucions CGAC

- ❑ La CGAC és un òrgan administratiu i per tant sotmès a la normativa específica (Llei 39/2015 de PA i Llei 29/1998 de la JCA).
- ❑ La LORE només recull en el seu art. 10.5 i 18.a) la possibilitat d'impugnació per part del ciutadà de les resolucions **DESFAVORABLES** donant garanties de tenir una instància judicial que pugui revisar el que ell considera una “**vulneració del seu dret**”, però no diu res de la impugnació de les **FAVORABLES** per part de tercers.
- ❑ El procediment que preveu la LORE és “administratiu” de manera que la **resolució final de la CGAC** que permet l'aplicació de la PRAM es considera “administrativa” i per tant sotmesa al que preveu la **LJCA** que en preveu la impugnació judicial per part de “tercer legitimat”, encara que la LORE no ho especifiqui.

- ✓ **Disposició Addicional 5ª. LORE** ➡ el procediment d'impugnació davant els tribunals del contenciós-administratiu, ha de ser pel procediment previst per a la **protecció de Drets Fonamentals** (Títol V, Cap. I – Arts. 115 a 122- LJCA), però òbviament, no hi ha cap previsió específica per impugnacions de resolucions de la LORE. Només diu que **la tramitació tindrà "caràcter preferent"**.
- ✓ **Pot impugnar aquell que, segons el TC en la Sentència 19/2023**
*"addueixi l'incompliment de les condicions legals pel reconeixement de l'accés a la prestació –per vicis de la voluntat en la sol·licitud del pacient, per la no concurrència de supòsits fàctics que justifiquin la prestació de l'eutanàsia o altres irregularitats en el procediment... Tot això sens perjudici de la legitimació institucional que correspon al **Ministeri Fiscal** per a la interposició de recurs".*
- ✓ **El recurrent pot sol·licitar mesures cautelars** per a suspendre l'execució de l'acte administratiu.

Concepte d' "interès legítim"

Un dels elements essencials del debat és determinar **què s'entén per "interès legítim" (art. 19.1 a) LJCA) per a poder impugnar una PRAM resolta favorablement, quan respon a petició de persona adulta, plenament capaç i que ho demana lliurement.**

- **Pot existir un interès legítim d'altri davant l'exercici d'un dret personalíssim, per part de persona adulta i plenament capaç?**
- **Si és així, qualsevol persona pot oposar-se i recórrer la resolució de la CGAC, demanant la suspensió?**
- **En el marc de Drets Fonamentals on s'enquadra la PRAM, el "dret a la vida" pot suposar que terceres persones s'erigeixin en "garants" de la vida d'un altre i **exigeixin l'obligació de viure d'algú que demana morir i compleix els requisits legals?****
- **És "tercer legitimat" el representant en DVA per impugnar un "desfavorable"?**

Segons el Diccionari de la RAE, l'interès legítim és el *dret reconegut i protegit per la llei que ostenta una persona respecte a l'actuació d'una altra. Faculta per exigir comportaments ajustats a dret davant l'administració o tribunals.*

Aspecte Clau:

☛ **Procediment:** Permet a un particular intervenir en procediments administratius o judicials si un acte o **resolució afecta la seva esfera jurídica**, fins i tot sense tenir un dret subjectiu directe.

Concepte d'“interès legítim”

Segons la IA: *Un avantatge, utilitat o expectativa raonable, personal i directa, d'obtenir un benefici o evitar un perjudici com a conseqüència d'una actuació administrativa o judicial, sense necessitat de ser titular d'un dret subjectiu.*

Concepte	Significat	Exemple
Dret subjectiu	Facultat jurídica plena que puc exigir	Tinc dret a una llicència ja concedida
Interès legítim	Expectativa raonable d'obtenir un benefici o evitar un perjudici	Puc recórrer una llicència d'un veí si m'afecta

Com acotem el concepte de “tercer legitimat”?

En matèria d'eutanàsia el suposat “interès del tercer” s’ha de confrontar amb el **dret personalíssim a demanar ajuda per morir que preveu la LORE** com a “dret fonamental” ➡ necessitat d’establir un criteri jurisprudencial que delimiti el concepte i abast del “tercer legitimat”:

- **No és acceptable el criteri del TSJC** de considerar que “*fins i tot en situacions de conflicte familiar podria romandre l’essència de la preocupació paterna-filial que justifica la legitimitat processal per impugnar*” ➡ via lliure a que impugni qualsevol, sens perjudici de que després no se li doni la raó !
- **El TS té sobre la taula un Recurs** justament per a pronunciar-se sobre els elements de la **delimitació, ponderació i limitació a la intervenció de tercers**, per la transcendència que pot tenir a l’hora d’exercir el dret d’accedir a la PRAM i els efectes dilatoris que les impugnacions poden implicar, en perjudici de la persona sol·licitant.

Qüestionament de la capacitat de fet

Argument de base per a les impugnacions ➡ falta de “capacitat de fet” del sol.licitant

Concepte: Art. 3 h) *“Incapacidad de hecho: situación en la que el paciente carece de entendimiento y voluntad suficientes para regirse de forma autónoma, plena y efectiva por sí mismo, con independencia de que existan o se hayan adoptado medidas de apoyo para el ejercicio de su capacidad jurídica”.*

Definició per passiva, però clara, i que requereix valoració mèdica cas a cas.

❑ **Valoració de la "capacitat de fet"**

- **Capacitat de fet no equival a capacitat jurídica sinó a "competència volitiva i cognitiva":**
 - ✓ **Comprendre la informació rellevant de la situació**
 - ✓ **Apreciar el seu significat i contextualitzar la informació a la pròpia situació i als valors personals.**
 - ✓ **Possibilitat de raonar i ponderar pros i contres de les alternatives i opcions.**
 - ✓ **Expressar una elecció o voluntat concreta.**
 - ✓ **Pot ser fluctuant segons el moment i el context**
- ☞ **importància del temps de reflexió entre 1a. i 2a petició (possible recomanació d'espera al pacient si es generen dubtes !)**

❑ Valoració de la "capacitat de fet"

- La petició d'eutanàsia no ha de suposar per si mateixa un qüestionament de la capacitat de la persona.
- Ha de fer-la el MR que rep la petició quan hi hagi indicis clars que aquesta pugui estar afectada (dubtes ➡ interconsulta i suport en eines de valoració).
- No ha de ser una valoració subjectiva i individual del professional si hi ha dubtes ➡ suport de psiquiatria si escau !!
- És recomanable que actui com a "metge consultor" un psiquiatre quan la petició es fonamenti només en trastorn mental.

❑ **Especial problemàtica quan existeixen mesures de suport a la capacitat ➡ no invaliden per si mateixes la "capacitat de fet" per demanar la PRAM**

- ✓ **Cal avaluar cas a cas a quines esferes de la vida personal impacten les mesures**
- ✓ **Més enllà de les mesures existents, cal avaluar la capacitat en context i temps de tramitar la PRAM ➡ pot haver valoració de "plena capacitat de fet" compatible amb mesures de suport a la capacitat... També quan aquestes fan referència a les decisions de salut !**
- ✓ **La simple existència de mesures, no pot invalidar per se la "capacitat de fet" de la persona, quan justament son de "suport" ➡ si la sol.licitud de PRAM només es pot exercir personalment, mai per delegació, qüestionar sistemàticament la capacitat, pel fet d'existir mesures de suport, seria discriminatori i limitador del dret de la persona amb discapacitat, de forma arbitrària.**
- ➡ **La valoració de la capacitat que en facin els professionals en el context i moment de tramitar la PRAM, amb les consultes que calgui, hauria de ser inqüestionable, també pels jutges i fiscals!**

Salut mental

Peticions d'ajuda a morir per raó de "salut mental"

➡ possibles escenaris:

1. **Coexistència de patologia somàtica i mental** ➡ la petició d'ajuda a morir deriva del sofriment generat per la malaltia de base però a més es dona trastorn mental.
2. **Trastorn mental secundari a malaltia somàtica:** la malaltia mental pot alterar la percepció d'intensitat del sofriment de la malaltia somàtica
3. **Malaltia mental única causant del sofriment pel qual es demana l'ajuda per morir**

☛ La LORE no exclou explícitament la salut mental!

Les peticions de prestació d'ajuda a morir, basats en el sofriment generat pel trastorn mental, han de ser considerades i ponderades igual que la resta de patologies.

STC 19/2023 ☛ exclou el que anomena "malaltia psicològica i la depressió", entenent que el sofriment de base ha de respondre a malaltia "física", i es genera la confusió i sovint l'**EXCLUSIÓ** sistemàtica d'aquests supòsits ☛ **discriminació i estigmatització de la malaltia mental.**

Grup de treball del M^o per clarificar aquesta qüestió ☛ **mentre... posicionament de la CGA de Catalunya sobre el tema:**

- El criteri del TC **no invalida la pràctica seguida fins ara** de valorar cada cas verificant el compliment dels requisits de la LORE per accedir a l'eutanàsia
- El TC es refereix a trastorns mentals lleus, **no constants ni cronificats**, però no descarta les malalties mentals greus i de llarg recorregut terapèutic.
- La **distinció entre malaltia somàtica i psicològica no se sosté a la llum de l'evidència científica** que acaba amb la dualitat "ment-cos" ja que tot procés cognitiu i mental que parteix del cervell s'ha d'entendre que fusiona "soma" i "psique".

Possibles solucions a les impugnacions...

- ❑ La interpretació del TS en la Sentència 19/2023 sobre constitucionalitat de la **LORE no deixa marge per a excloure del "control jurisdiccional"** els actes administratius sorgits de la CGAC.
- ❑ No seria factible una modificació de la LORE per a excloure d'aquest control jurisdiccional les resolucions FAVORABLES a la PRAM... **Ara per ara!**
- ❑ La Llei 29/1998 de la Jurisdicció Contenciosa-Administrativa, no preveu un procediment específic per aquests casos més enllà d'establir que cal tramitar-los **amb caràcter preferent per la via de drets fonamentals**.
- ❑ Seria factible modificar la LJCA bé sigui legitimant només per a aquesta **impugnació al MF** cas que hi hagi indicis d'il·legalitat... Bé sigui **agilitzant el procediment** almenys per a que les impugnacions de tercers es resolguin ràpid per evitar la vulneració indefinida del dret de la persona.

Proposta de modificació LJCA - DMD

Proposta de modificació de la LJCA (a tramitar en lectura única)

☛ debat parlamentari únic sense ponència ni comissions prèvies

- Preveu un procediment especial de recurs contra les resolucions de les CGA previstes a la LORE (art. 122 quinquies)
- Només recurribles davant el Sala del Contenciós del TSJ competent per territori (no 1a. Instància) –art. 10 n) ☛ pot suspendre per **mesura cautelar** però només vigent fins que resolgui per Sentència.
- Sentència en **15 dies** ☛ mantenir resolució CGA o revocar-la
- La resolució del TSJ **només recurrible davant el TC, no davant el TS** –art. 86-

Tramitació que pot durar de 6 a 10 mesos encara!!

**Consorci de Salut i
Social de Catalunya**

Cal seguir treballant...

GRÀCIES !!

FUNDACIÓ
**VÍCTOR
GRÍFOLS
i LUCAS**

Càtedra
de Bioètica

UVIC·UCC
FUNDACIÓ GRÍFOLS